

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΥΡΓΕΤΟΥ

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΣ

(Ανίχνευση – καταγραφή – αλλαγή συμπεριφοράς)

Μια έρευνα της Β΄ Γυμνασίου

BULLYING

Ο ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΣ

(ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια πολύς λόγος γίνεται για τα φαινόμενα βίας, που παρουσιάζονται με όλο και μεγαλύτερη συχνότητα στα ελληνικά σχολεία. Αυτή η επιθετικότητα με τις διάφορες μορφές της αποδίδεται με τον όρο «σχολικός εκφοβισμός». Οι μαθητές της Β΄ Γυμνασίου, παρατηρώντας με ανησυχία ανάλογα περιστατικά στο σχολείο, θέλησαν να ερευνήσουν πιο διεξοδικά το θέμα. Αποφάσισαν, λοιπόν, να διενεργήσουν μια μικρή έρευνα πεδίου με ερωτηματολόγιο στα πλαίσια ενός σχολικού προγράμματος Αγωγής Υγείας. Πρώτα, όμως, αναζήτησαν πληροφορίες μελετώντας σχετικές θεωρίες και έρευνες για το φαινόμενο αυτό.

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

Το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού μελετήθηκε πρώτη φορά στη Νορβηγία το 1978 και από το 1987 απαντά στην παγκόσμια βιβλιογραφία. Πρόκειται για σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο, στο οποίο εμπλέκονται πολλοί παράγοντες.

Ως «Σχολικός Εκφοβισμός» ορίζεται η χρήση βίας μεταξύ μαθητών εντός ή και εκτός σχολικού περιβάλλοντος με σκοπό να προκαλέσουν σωματικό και ψυχικό πόνο ή αναστάτωση στη σχολική καθημερινότητα. Πολλές φορές αναφέρεται και ως «Ενδοσχολική Βία» ή «Θυματοποίηση». Είναι μια μορφή νεανικής παραβατικότητας που έχει γίνει κοινωνική μάστιγα με τρομακτικές συνέπειες για όλους.

- Χαρακτηριστικά της βίαιης συμπεριφοράς

Η συγκεκριμένη μορφή βίας είναι:

- Εσκεμμένη
- Απρόκλητη
- Συστηματική
- Επαναλαμβανόμενη

Έχει σκοπό ο θύτης να επιβληθεί, να καταδυναστεύσει ,να προκαλέσει σωματικό και ψυχικό πόνο στο θύμα.

- Εμπλεκόμενες πλευρές

Πολλά μέρη εμπλέκονται στην εκδήλωση της επιθετικότητας:

- ✓ Ο θύτης (Το παιδί που ασκεί βία)
- ✓ Το θύμα (Το παιδί που δέχεται βία)
- ✓ Τα παιδιά θεατές
- ✓ Οι εκπαιδευτικοί
- ✓ Οι γονείς

- Παράγοντες που επηρεάζουν την εκδήλωση βίας

Ως σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο ο «σχολικός εκφοβισμός» επηρεάζεται από πολλούς και ποικίλους παράγοντες, ψυχολογικούς και περιβαλλοντικούς. Οι κυριότεροι από αυτούς είναι:

- τα ατομικά χαρακτηριστικά του θύτη και του θύματος
- τα χαρακτηριστικά της οικογένειας θύτη και θύματος
- το σχολικό περιβάλλον
- οι απόψεις, αντιλήψεις, στάσεις μαθητών, γονέων κι εκπαιδευτικών απέναντι στη βία

Η αλληλεπίδραση και ο συνδυασμός των παραγόντων αυτών οδηγεί σε απάνθρωπη και αποκρουστική συμπεριφορά με πολλαπλές και διαφορετικές εκδηλώσεις.

- Μορφές Σχολικού Εκφοβισμού

Ο «Σχολικός Εκφοβισμός» μπορεί να εκφραστεί με κάποια ή με συνδυασμό από τις ακόλουθες μορφές βίαιης συμπεριφοράς:

- ❖ Λεκτικός Εκφοβισμός (κοροϊδία, βρίσιμο, επίκριση, σχόλια)
- ❖ Κοινωνικός Εκφοβισμός (διάδοση ψεύτικης φήμης, καταστροφή προσωπικών αντικειμένων, περιθωριοποίηση)
- ❖ Σωματικός Εκφοβισμός (χτυπήματα, σπρώξιμο, κλωτσιές)
- ❖ Ηλεκτρονικός Εκφοβισμός (απειλές και εκβιασμός μέσω email και μηνυμάτων στο κινητό τηλέφωνο ή ανάρτηση βίντεο στα social media)

- Συνέπειες

Όπως μπορεί εύκολα να γίνει κατανοητό από τη σύντομη ανάλυση του φαινομένου, ο «Σχολικός Εκφοβισμός» προκαλεί τρομακτικά προβλήματα και φριχτές συνέπειες στη σωματική και ψυχική υγεία των μαθητών και στη ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη. Έρευνες στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα πρόσφατα, απέδειξαν τα τραγικά αποτελέσματα στη ζωή παιδιών που άσκησαν ή δέχτηκαν βία. Ειδικότερα:

- Τα παιδιά-θύματα αναπτύσσουν χαμηλά επίπεδα αυτοεκτίμησης, αισθήματα ενοχής, απομονώνονται, περιθωριοποιούνται, αποφεύγουν το σχολείο ή τις συναναστροφές με συνομηλίκους και σε ορισμένες περιπτώσεις καταφεύγουν στην αυτοκτονία.
- Τα παιδιά-θύτες υιοθετούν όλο και περισσότερο αντικοινωνική συμπεριφορά με έντονη τάση προς τον αλκοολισμό και τις ναρκωτικές ουσίες, οδηγούνται κι αυτά σε απομονωτισμό, κοινωνική απαξίωση και πολλές φορές καταλήγουν στη φυλακή μετά από εγκληματική δράση.

Στην Ελλάδα αναφέρεται ότι το 15% των μαθητών έχουν υποστεί κάποια μορφή εκφοβισμού ενώ το 5% των μαθητών έχουν ασκήσει βία. Παρατηρήθηκε διαφοροποίηση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών με τα αγόρια να εμπλέκονται περισσότερο σε περιστατικά σωματικής βίας και τα κορίτσια σε περιστατικά λεκτικής ή/και κοινωνικής βίας.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός των μαθητών η ανίχνευση, η καταγραφή και τελικά η αλλαγή της βίαιης συμπεριφοράς όπως εκδηλώνεται στο δικό τους σχολικό περιβάλλον.

Ομάδες Εργασίας

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες εργασίας ανάλογα με τον τόπο διαμονής τους, ώστε να είναι σε θέση να δουλέψουν πιο αποτελεσματικά. Η κάθε ομάδα ανέλαβε ένα συγκεκριμένο έργο. Η πρώτη ομάδα αναζήτησε, κατέγραψε και τελικά συνέταξε τη θεωρητική βάση της έρευνας. Η δεύτερη ομάδα δημιούργησε το ερευνητικό εργαλείο της προσπάθειας, το ερωτηματολόγιο το οποίο μοιράστηκε από την ομάδα στους μαθητές. Η τρίτη ομάδα ανέλυσε και ερμήνευσε τις απαντήσεις των μαθητών. Η τέταρτη ομάδα ανέλαβε τη διατύπωση των τελικών συμπερασμάτων και προτάσεων των μαθητών για την εξάλειψη του φαινομένου στο σχολείο. Η πέμπτη ομάδα ανέλαβε την παρουσίαση της έρευνας στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Παρουσίαση Ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο ζητούσε βασικά στοιχεία των μαθητών, ήταν ανώνυμο και αποτελούνταν από 10 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Υπήρχαν και κάποιες ερωτήσεις – παγίδα ή αλλιώς ερωτήσεις ελέγχου για να φωτιστούν οι απαντήσεις των παιδιών πιο αποτελεσματικά, όπως οι ερωτήσεις 3, 5 και 9.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Αγόρι

Κορίτσι

Μαθητής/Μαθήτρια Α΄ Γυμνασίου

 Β΄ Γυμνασίου

 Γ΄ Γυμνασίου

(Σημειώστε με Χ ή βάλτε σε κύκλο)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Γνωρίζετε τι σημαίνει ο όρος «bullying»(σχολικός εκφοβισμός);

Ναι Όχι

2. Σε έχουν εκφοβίσει συμμαθητές σου στο σχολείο;

Ναι Όχι Δεν απαντώ

3. Αν ναι, με ποιο τρόπο σε εκφόβισαν;
Λεκτικά (με απειλές, βρισιές, προσβολές)
Σωματικά (με σπρωξίματα, χτυπήματα, γροθιές, κλωτσιές)
Λεκτικά και Σωματικά
4. Έχεις εκφοβίσει συμμαθητές σου στο σχολείο;
Ναι Όχι Δεν απαντώ
5. Αν ναι, με ποιο τρόπο εκφόβισες συμμαθητή σου;
Λεκτικά (με απειλές, βρισιές, προσβολές)
Σωματικά (με σπρωξίματα, χτυπήματα, γροθιές, κλωτσιές)
Λεκτικά και Σωματικά
6. Υπήρξες μάρτυρας σε περιστατικό «bullying» στο σχολείο;
Ναι Όχι Δεν απαντώ
7. Αν ναι, πως αντέδρασες;

Δεν αντέδρασα/Παρατηρούσα απλά
Απομακρύνθηκα
Προσπάθησα να το σταματήσω/να βοηθήσω
Ενημέρωσα τους καθηγητές/τον Διευθυντή
Ενημέρωσα τους γονείς μου
8. Θεωρείς τη βία, μεταξύ των παιδιών, στο σχολείο φυσιολογική;
Ναι Όχι Δεν απαντώ
9. Αν ναι, τι είδους βία θεωρείς φυσιολογική;
Λεκτική βία (με απειλές, βρισιές, προσβολές)
Σωματική βία (με σπρωξίματα, χτυπήματα, γροθιές, κλωτσιές)
Λεκτική και Σωματική βία

10. Για να αλλάξει η συμπεριφορά των βίαιων παιδιών, πιστεύεις ότι πρέπει να επέμβουν:

Οι καθηγητές/ο Διευθυντής

Οι γονείς

Το 15μελές Συμβούλιο

Κάθε μαθητής/μαθήτρια

Όλοι οι παραπάνω

(Σημειώστε με X ή βάλτε σε κύκλο)

Ανάλυση – Ερμηνεία Αποτελεσμάτων

Σύνολο μαθητών Γυμνασίου : 92

Σύνολο μαθητών που απάντησαν: 90

- Στην 1^η ερώτηση όλοι, πλην ενός, οι μαθητές απάντησαν ότι γνωρίζουν για το σχολικό εκφοβισμό. Αυτό οφείλεται στις ενημερωτικές δράσεις που οργανώνονται στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Στη 2^η ερώτηση περίπου το 1/3 των μαθητών απάντησε ότι έχει υποστεί βία, ένα 10% όμως επέλεξε το «Δεν Απαντώ». Οι μαθητές προβληματίστηκαν από την επιλογή αυτή και θεώρησαν ότι τα παιδιά αυτά ντρέπονταν να παραδεχτούν ότι δέχτηκαν εκφοβισμό ενώ σοκαρίστηκαν από το υψηλό ποσοστό της βίας.
- Στην 3^η ερώτηση, που ήταν ερώτηση – παγίδα, το 10% των μαθητών απάντησαν ότι η βία που υπέστησαν ήταν λεκτική και σωματική, επιβεβαιώνοντας την ερμηνεία της 2^{ης} ερώτησης.

- Στην 4^η ερώτηση η πλειοψηφία των μαθητών και των τριών τάξεων (73/90) αρνήθηκε ότι έχει ασκήσει βία αλλά 15/90 παραδέχτηκαν τη βία τη συμπεριφορά τους. Τα παιδιά θεώρησαν ότι αυτή η συνειδητοποίηση ίσως οδηγήσει σε αλλαγή συμπεριφοράς.
- Στην 5^η ερώτηση- παγίδα οι 15 βίαιοι μαθητές παραδέχτηκαν πως άσκησαν κυρίως λεκτική βία σε συμμαθητές τους.
- Στην 6^η ερώτηση οι μισοί περίπου μαθητές και των τριών τάξεων απάντησαν ότι ήταν μάρτυρες σε περιστατικό εκφοβισμού ενώ 7/90 δεν απάντησαν. Θεωρήθηκε πως τα παιδιά αυτά δεν ήθελαν να αποκαλύψουν την παρουσία τους σε αντίστοιχο περιστατικό.
- Στην 7^η ερώτηση, που ήταν πολύ σημαντική, οι μαθητές σε ποσοστό 40% απάντησαν πως προσπάθησαν να βοηθήσουν το παιδί που δέχτηκε βία, το 48%, όμως, απομακρύνθηκε ή δεν αντέδρασε καθόλου, παρακολουθούσε ενώ ,μόλις, το 20% ενημέρωσε καθηγητή ή το διευθυντή του σχολείου και ελάχιστα παιδιά ενημέρωσαν τους γονείς τους.
- Στην 8^η ερώτηση η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών θεωρεί τη βία στο σχολείο μη φυσιολογική, όμως δυστυχώς 12/90 απάντησαν θετικά και 7 δεν απάντησαν, κάτι που θεωρήθηκε έμμεση αποδοχή. Το πάνω από 20% των μαθητών που θεωρούν φυσιολογική τη βία στο σχολείο κυριολεκτικά εξέπληξε κι αναστάτωση τους ερευνητές.
- Στην 9^η ερώτηση – παγίδα ένα ποσοστό 13% των μαθητών θεωρούν φυσιολογική τη λεκτική βία στο σχολείο.
- Στη 10^η ερώτηση το 57% των μαθητών απάντησαν πως όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας (μαθητές- εκπαιδευτικοί- γονείς) πρέπει να συνεργαστούν για να σταματήσουν και να

καταπολεμήσουν το φαινόμενο του «σχολικού εκφοβισμού», με 27% από αυτούς να θέλουν τους καθηγητές πιο ενεργητικούς και παρεμβατικούς και 20% τους γονείς να εμπλέκονται πιο ενεργά.

Συμπεράσματα- Προτάσεις

Καταληκτικά, όπως αποδείχθηκε από την προσπάθεια των μαθητών το μεγάλο πρόβλημα του «σχολικού εκφοβισμού» ελλοχεύει σε όλα τα σχολεία και δυστυχώς, μάλλον, αποτελεί καθημερινότητα πλέον. Τα αυξανόμενα περιστατικά βίαιης συμπεριφοράς ανηλίκων, εντός και εκτός σχολείου, στην Ελλάδα τον τελευταίο καιρό καθιστούν απόλυτη προτεραιότητα την ανάγκη να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα, για να αντιμετωπιστεί αποφασιστικά.

Δυστυχώς στην πατρίδα μας δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση, ούτε επαρκής συνεργασία των εμπλεκόμενων μερών. Κυρίως, επικρατεί άγνοια για τον κατάλληλο χειρισμό ανάλογων περιστατικών. Ακόμη χειρότερα, τα περισσότερα περιστατικά αποσιωπούνται διότι θεωρείται ότι στιγματίζουν το θύμα, το θύτη και υπονομεύουν το κύρος του σχολείου. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι το πρόβλημα να διαιωνίζεται και να γιγαντώνεται.

Οι μαθητές προτείνουν:

α) Να οργανώνονται συχνότερα δράσεις και ενημερωτικές συναντήσεις με σχετικούς φορείς και ειδικούς με το θέμα.

β) Να συνεργάζονται στενότερα και πιο αποτελεσματικά τα μέλη της σχολικής κοινότητας.

γ) Οι μαθητές να ενημερώνουν καθηγητές και γονείς για περιστατικά βίας και να επεμβαίνουν στηρίζοντας τα θύματα.

δ) τα θύματα να μιλούν για τη βία που υφίστανται.

Πάντως, μετά τη προσπάθεια των μαθητών τα παιδιά είναι πιο ευαισθητοποιημένα και αντιλαμβάνονται πιο εύκολα πού σταματά το πείραγμα και το αστείο και πού ξεκινά ο εκφοβισμός.

Το μήνυμα που πρέπει να περάσει και να γίνει κτήμα όλων είναι:

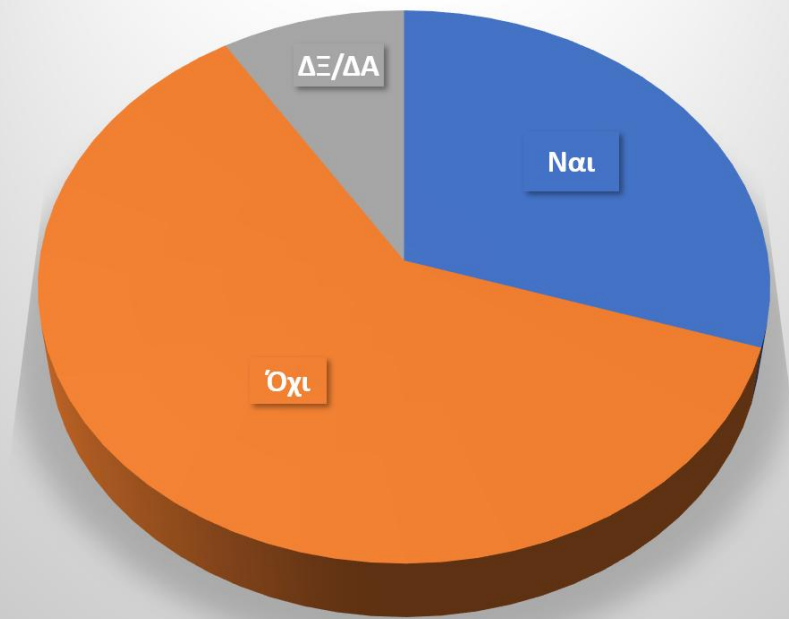
Η ΣΙΩΠΗ ΠΟΝΑΕΙ!

ΜΗ ΦΟΒΑΣΑΙ!

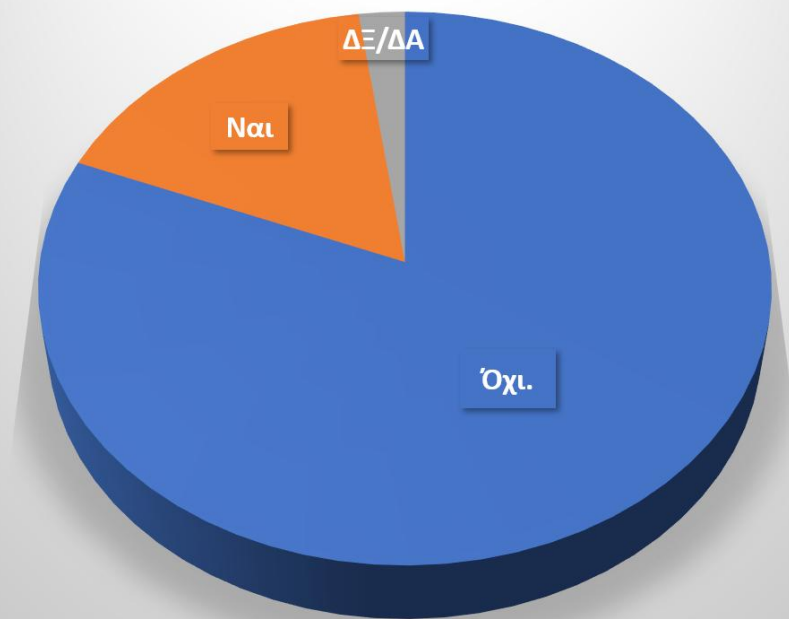
ΑΝΤΙΔΡΑΣΕ!

ΜΙΛΑ!

Σε έχουν εκφοβίσει συμμαθητές σου στο σχολείο;

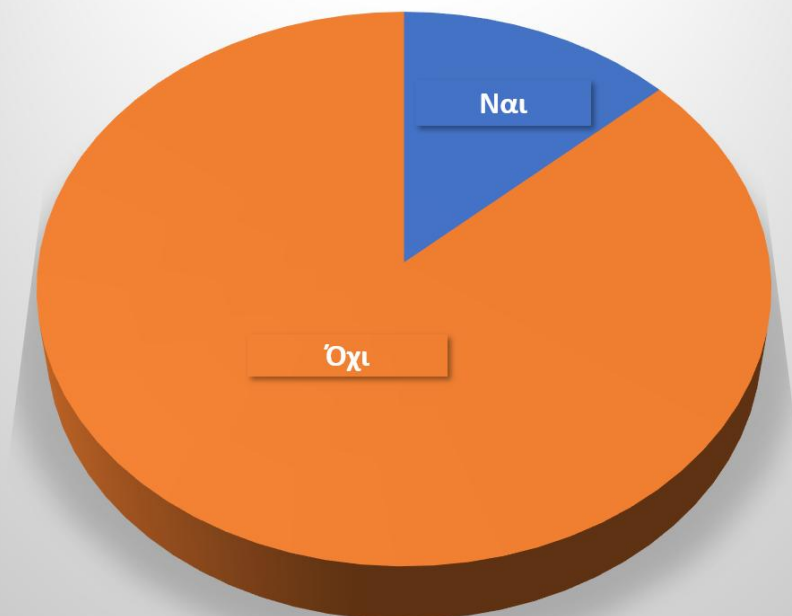
Έχεις εκφοβίσει συμμαθητές σου στο σχολείο;

Αν υπήρξε μάρτυρας σε περιστατικό «bullying» στο σχολείο πώς αντέδρασε;

Θεωρείς τη βία, μεταξύ των παιδιών, στο σχολείο φυσιολογική;

Για να αλλάξει η συμπεριφορά των βίαιων παιδιών, πιστεύεις ότι πρέπει να επέμβουν:

